

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu
Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Svatoně a soudců Davida Uhlíře (soudce zpravodaje) a Pavla Šámala o ústavní stížnosti stěžovatelky E. V., zastoupené JUDr. Martinem Richterem, Ph.D., advokátem, se sídlem v Praze, Seifertova 2919/12, proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2024 č. j. 28 Cdo 3773/2023-590, a části výroku I. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. listopadu 2022 č. j. 91 Co 309/2022-551, kterým byl potvrzen zamítavý výrok II. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. června 2022 č. j. 10 C 89/2021-516, za účasti Nejvyššího soudu, Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 2, jako účastníků řízení a České republiky - Ministerstva spravedlnosti, se sídlem Vyšehradská 424/16, Praha 2 - Nové Město, za kterou jedná Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem Rašínovo nábřeží 390/42, Praha 2 - Nové Město, jako vedlejší účastnice řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2024 č. j. 28 Cdo 3773/2023-590, a částí výroku I. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2022 č. j. 91 Co 309/2022-551, kterým byl potvrzen zamítavý výrok II. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. 6. 2022 č. j. 10 C 89/2021-516, bylo porušeno právo stěžovatelky na soudní ochranu, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, zaručené v čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

II. Toto usnesení Nejvyššího soudu a část výroku I. městského soudu se proto ruší.

I.

Rekapitulace věci a námítky stěžovatelky

1. Stěžovatelka se ústavní stížností domáhala, aby Ústavní soud vyslovil, že napadenými rozhodnutími obecných soudů bylo porušeno její ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na náhradu škody, způsobené nezákonným rozhodnutím soudu, zaručené v čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

2. Stěžovatelka podala ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2024 č. j. 28 Cdo 3773/2023-590 a proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 30. 11. 2022 č. j. 91 Co 309/2022-551, a to v rozsahu té části výroku I., jímž byl potvrzen (zamítavý) výrok II. rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 21. 6. 2022 č. j. 10 C 89/2021-516. Tento soud stěžovatelce jako žalobkyni, žalující Českou republiku - Ministerstvo spravedlnosti, za kterou jedná Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (vedlejší účastnice řízení před Ústavním soudem) o zaplacení částky 6 616 641,80 Kč rozhodl ve výroku I. tak, že uložil žalované zaplatit 106 000 Kč se specifikovaným úrokem z prodlení, a co do částky 6 510 641,80 Kč žalobu ve výroku II. zamítl. Výrokem III. pak rozhodl o nákladech řízení. Stěžovatelka uvedla, že ústavní stížností nenapadá rozsudek soudu prvního stupně, neboť má za to, že výše zadostiučinění může být na podkladě zjištěného skutkového stavu napravena odvolacím soudem.

3. Městský soud v Praze poté napadeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku II. částečně tak, že žalovaná je povinna zaplatit 50 000 Kč se specifikovaným úrokem z prodlení; jinak byl rozsudek v tomto výroku potvrzen. Výrokem II. pak rozhodl o nákladech řízení. Nejvyšší soud poté usnesením ze dne 27. 5. 2024 č. j. 28 Cdo 3773/2023-590 odmítl stěžovatelčino dovolání v dané věci.

4. Stěžovatelka v odůvodnění ústavní stížnosti uvedla, že je bývalou pražskou političkou, mezi lety 2011 a 2014 byla radní města X zodpovědnou za informatiku a evropské fondy. Spolu s dalšími členy rady byla v roce 2013 obviněna v tzv. kauze XX a pravomocně zproštěna viny byla až poté, co byla dvakrát nepravomocně odsouzena Městským soudem v Praze v řízení, které bylo předsedou senátu A. S. závažně zmanipulováno v neprospěch obžalovaných neoprávněným pozměňováním protokolů o výpovědích.

5. Po skončení trestního stíhání se stěžovatelka domáhala náhrady újmy za nezákonné trestní stíhání. Tato větev případu se týká jen náhrady nemajetkové újmy, přičemž stěžovatelce byla postupně přiznána dohromady částka 500 000 Kč s příslušenstvím (nejprve byla přiznána ministerstvem spravedlnosti částka 344 000 Kč, rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 č. j. 10 C 89/2021-516 částka 106 000 Kč a rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 91 Co 309/2022-551 pak dalších 50 000 Kč)

6. Dovolání stěžovatelky proti rozsudku Městského soudu v Praze bylo odmítnuto, když dovolací soud shledal, že nižší soudy dostatečně zohlednily dopad nezákonného trestního stíhání do osobní sféry stěžovatelky, jakož i excesivní postupy orgánů činných v trestním řízení. Případ stěžovatelky podle dovolacího soudu nevybočuje z komparovaných případů, kde byla

příznána odškodnění v obdobné výši (konkrétně šlo o případ P. R., spoluobviněného v kauze XX, který byl zproštěn hned napoprvé a jehož případ není se stěžovatelkou přímo srovnatelný, k tomu se podrobněji odkazuje odst. 9 dovolání stěžovatelky ze dne 3. 3. 2023). Dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud proto odmítl jako nepřijatelné (nesplňující kritéria § 237 o. s. ř.) a nad rámec odůvodnění ještě doplnil, že vyšší než žalobkyni přiznané zadostiučinění za nemajetkovou újmu vzniklou nezákonným trestním stíháním je přiznáváno zcela ojediněle.

7. Stěžovatelka má za to, že obecné soudy dostatečně nezohlednily především bezprecedentní selhání orgánů činných v trestním řízení (úmyslné manipulování s protokoly ze strany trestního soudce v neprospěch obviněných, který za to byl i kárně odsouzen), a ve výsledku je tak přiznané zadostiučinění naprosto nedostatečné ve srovnání s jinými případy, v nichž v nedávných letech Ústavní soud zasáhl.

8. Právě způsob vedení řízení, individuální charakterové rysy a životní zkušenosti stěžovatelky nebyly podle ní obecnými soudy dostatečně zohledněny. Stěžovatelka byla před listopadem 1989 disidentkou, podepsala Chartu 77 a nesla všechny negativní následky s tím spojené. V roce 2010 vstoupila do politiky s cílem zvýšit politickou kulturu a bojovat proti korupci. Byla zvolena zastupitelkou města X, kterou byla do roku 2018, kdy z politiky odešla. Během jejího působení jako radní města X (viz výše) čelila pochybnému trestnímu stíhání v tzv. kauze XX a byla Městským soudem v Praze dokonce dvakrát odsouzena, než se (po více než 600 hodinách, které strávila analýzou protokolů z hlavního líčení a zvukových záznamů) u odvolacího soudu prokázaly závažné manipulace s protokoly v neprospěch obžalovaných ze strany předsedy senátu S. Způsob vedení trestního stíhání proti ní byl tak mimořádně excesivní a svědčil o naprostém a úmyslném selhání orgánů činných v trestním řízení. Celé předmětné trestní řízení bylo provázeno svévolnými excesy orgánů činných v trestním řízení. Usnesení o zahájení trestního stíhání byl ve skutečnosti nezákonný plagiát práce syna jednoho ze spoluobviněných, kdy tvůrčím a protiprávním užitím jeho autorského díla orgán činný v trestním řízení zakrýval, že se věci po právní stránce nijak nezabýval a bez jakékoli právní analýzy zahájil trestní stíhání proti žalobkyni (plagiát představovala celá právní část odůvodnění, protiprávní porušení autorských práv ze strany policejního orgánu bylo deklarováno rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 11. 9. 2014 sp. zn. 31 C 10/2014 a potvrzeno rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 5. 2015 č. j. 5 Co 5/2015-80).

9. Poté, co zákonný soudce N. (přesněji soudní senát, jemuž předsedal) v rámci předběžného projednání obžaloby vrátil věc státní zástupkyni k došetření, neboť podle předmětného rozhodnutí se měly vyšetřující orgány zaměřit též na prokázání společenské škodlivosti jednání obviněných, tak byl pro podjatost vyloučen a věc byla přidělena k rozhodnutí soudnímu senátu, jemuž předsedal S. Stěžovatelka tedy musela strpět výměnu zákonného soudce, který jí byl původně přidělen na základě rozvrhu práce. V průběhu hlavního líčení pak došlo k zadržení dozorové státní zástupkyně M., která vedla proti stěžovatelce trestní stíhání, a to právě pro podezření z účelové kriminalizace osob. Zadržena byla v rámci kauzy tzv. YY, jejíž krycí název byl orgány činnými v trestním řízení vytvořen právě odkazem na osobu státní zástupkyně ("YY"), která trestní stíhání proti stěžovatelce vedla. Následně dozorová státní zástupkyně byla pro páchání této trestné činnosti skutečně obžalována a zatím nepravomocně odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

10. Obžaloba byla postavena na posudku znaleckého ústavu Česká znalecká, jehož zpracování zadaly orgány činné v trestním řízení a který fabrikoval způsobení škody ve výši desítek milionů korun stěžovatelkou. Excesivní a odborně neakceptovatelnou povahu tohoto znaleckého posudku objednaného orgány činnými v trestním řízení s odstupem let konstatoval mj. expertní poradní sbor ministra spravedlnosti pro znalecké otázky.

11. Předseda senátu S. účelově zasahoval do protokolace výpovědí svědků či obviněných takovým způsobem, aby v rozporu s průběhem dokazování umožnil či usnadnil nespravedlivě odsouzení stěžovatelky. Tyto protiprávní zásahy činil zcela zjevně záměrně, neboť takto přepisoval správný text protokolů připravený soudní kanceláří (např. odpověď "neměl jsem k dispozici" přepsal na "měl jsem k dispozici"). Za část tohoto jednání byl následně kárně postižen. Přestože stěžovatelka odhalila fabrikaci důkazů předsedou senátu již záhy po jejím prvním odsouzení a tato skutečnost byla důvodem zrušení prvního odsuzujícího rozsudku, byla stěžovatelka bez jakékoli reflexe ze strany rozhodujícího soudního senátu opětovně shledána vinnou ze spáchání trestného činu i podruhé, a to opět na základě stejného modu operandi - fabrikovaných důkazů a protismyslňe upravených protokolů.

12. Podle stěžovatelky je tedy zjevné, že čelila typu nezákonného trestního stíhání, který byl do té doby neslýchaný, neboť je podle ní typický spíše pro totalitní režimy. To je v dané situaci obzvláště paradoxní, protože žalobkyně byla za minulého režimu držena jako disidentka bezpečnostními složkami v cele na Ruzyni. Vedené trestní stíhání proto pro ni bylo mimořádným zklamáním a deziluzí o samotných základech společnosti a právního státu. V této situaci navíc ztratila svého otce, přičemž bylo prokázáno, že odešel ve stavu silného rozrušení situací vyvolanou trestním stíháním stěžovatelky, a že rodina pocítovala značný podíl trestního stíhání na jeho předčasném odchodu (srov. odst. 23 rozsudku odvolacího soudu). V tomto směru stěžovatelka odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 27. 9. 2016 sp. zn. IV. ÚS 3183/15, který se týkal nezákonného trestního stíhání advokátky, které zejména kvůli "tvrdohlavosti" odvolacího soudu trvalo šest let a rozvrátilo jí profesní, rodinný i osobní život. Ústavní soud tehdy konstatoval, že napadeným rozhodnutím obecných soudů chybí velkorysost a že se soudci zejména v těchto věcech "musí umět alespoň elementárně vcítit do pozice souzeného člověka, zejména za situace, kdy mají napravit škody způsobené jinými soudy (tím spíše trestními)" Jinými slovy, zejména v případech skutečně excesivního postupu (a selhání) orgánů činných v trestním řízení je Ústavní soud "přesvědčen o nutnosti nezbytné individualizace rozhodnutí a nevhodnosti rozhodování podle předem daných tabulek a algoritmů výpočtu. Je zapotřebí, aby se soudy dostatečně vypořádaly se ztrátami stěžovatelky v důsledku nezákonného trestního řízení".

13. Přitom v daném případě je zejména z odůvodnění odmítavého usnesení Nejvyššího soudu patrné, že dovolací soud rozhodoval právě na základě "tabulek", kdy suše konstatoval, ať je stěžovatelka ráda, že dostala půl milionu korun, protože více "se zkrátka nepřiznává". To však není pravda a stěžovatelka stavěla své dovolání především na srovnání s případy, kde Ústavní soud rušil rozhodnutí obecných soudů pro excesivně nízké zadostiučinění, které zasahuje do práva podle čl. 36 odst. 3 Listiny. Tím stěžovatelka dostala požadavku, aby jako žalobce zvolila přesvědčivé srovnání, podle kterého jeho újma z hlediska spravedlnosti není menší než újma jiná, za kterou se přiznává minimálně žalovaná částka (s odkazem na nále z dne 24. 4. 2024, sp. zn. II. ÚS 379/23)

14. Stěžovatelka srovnávala svůj případ s kauzou bývalého primátora J. L., kde byla již Nejvyšším soudem přiznána vyšší částka za každý měsíc trestního stíhání (sp. zn. 30 Cdo 3204/2020) a po zásahu Ústavního soudu částka v zásadě trojnásobná (nále z dne 21. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 417/21). Citovaný případ exprimátora L. se podle ní v řadě rysů shoduje s daným případem. V době zahájení trestního stíhání byla stěžovatelka aktivní političkou vykonávající vysokou exekutivní funkci člena rady m. X, přičemž předmět trestního stíhání přímo souvisel s jejím výkonem politické funkce, neboť - zjednodušeně řečeno - byla trestně stíhána za hlasování na radě pro prodloužení smlouvy na servis systému provozující tzv. XX. Trestní stíhání jí těžce poznamenalo politickou kariéru, konkrétně bylo využíváno proti ní k politickému boji a v důsledku toho, že byla opakovaně konfrontována s trestním stíháním, rezignovala posléze na svou politickou aktivitu (viz odst. 9 rozsudku odvolacího soudu). Podle stěžovatelky bylo v uvedeném případě (zejména po zásahu Ústavního soudu) přiznáno zadostiučinění za nemajetkovou újmu významně přesahující výši zadostiučinění přiznaného stěžovatelce. Srovnatelnost obou případů stěžovatelka pro přehlednost prezentovala v přiložené tabulce.

15. Stěžovatelka tedy shrnuje, že oproti srovnávanému případu trvalo její trestní stíhání o 2 roky déle a způsobilo jí psychické potíže, které byly v soudním řízení prokázány. V řízení bylo rovněž prokázáno, že trestní stíhání představovalo relevantní okolnost pro úmrtí jejího otce. Přesto přiznané zadostiučinění za nemajetkovou újmu dosahuje oproti srovnávanému případu třetinové výše při přepočtu na měsíc a ani ne poloviční výše při srovnávání celkové výše zadostiučinění. Stěžovatelce tedy byla přiznána za výrazně déle trvající trestní stíhání mající vážnější dopady na její zdraví nižší výše zadostiučinění, ačkoli její trestní stíhání jinak vykazuje shodné rysy. Jestliže tedy Ústavní soud zasáhl ve věci pana L. (nále zem sp. zn. II. ÚS 417/21) proto, že přiznaná výše zadostiučinění porušuje základní lidská práva stěžovatele, pak z toho podle stěžovatelky plyne i zjevná nepřiměřenost výše přiznaného zadostiučinění stěžovatelce. Byla úspěšnou političkou na začátku politické kariéry, kterou musela opustit, musela snést prokazatelně zmanipulované a opakovaně manipulované hlavní líčení, nehledě na prokázání souvislosti zahájení trestního stíhání se smrtí jejího otce (kdy příbuzní dávali smrt do souvislosti s rozrušením otce z trestního stíhání stěžovatelky krátce před jeho smrtí) a vlastních zdravotních komplikací. Rozsudek jí přesto nepřiznává ani tolik, co ve shora uvedeném případě bylo přiznáno politikovi, který musel snést trestní stíhání sice se srovnatelnou právní klasifikací, ale za příznivějších podmínek (zákonný průběh hlavního líčení, bez bezprecedentních manipulací s protokoly ze strany předsedy senátu, s obžalobou vedenou zjevně bezúhonným státním zástupcem) a po kratší dobu. Rozdíl v přiznaných částkách je přitom natolik velký, že by dokonce podle hmotného práva rozsahem postačoval pro kvalifikaci neúměrného zkrácení a je tak podle stěžovatelky rovněž nemravný.

II.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejší účastnice řízení

16. Ústavní soud v souladu s § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření všem účastníkům řízení i vedlejší účastnici řízení. Nejvyšší soud uvedl, že nesdílí názor stěžovatelky, podle něž obecné soudy nebraly v potaz individuální okolnosti jejího případu. Jak vyplývá z odůvodnění rozhodnutí ve věci vydaných, soudy nižších stupňů při posouzení nároku stěžovatelky braly v potaz prokazané dopady předmětného trestního stíhání do osobnostní sféry žalobkyně a taktéž zohlednily postupy orgánů činných v trestním řízení, jež byly zjevně excesivní (pozměňování protokolů o hlavním líčení) či se vymykaly standardům a byly s to zasáhnout do práv stěžovatelky nad míru nezbytně nutnou (doručení usnesení o zahájení trestního stíhání přispívající k medializaci případu) Pokud stěžovatelka nesouhlasí s výší poskytnutého zadostiučinění, je třeba podotknout, že Nejvyšší soud v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, ve vztahu ke stanovení formy a výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a odst. 2 zák. č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), přičemž v dané věci na základě podaného dovolání neshledal právní otázku posouzenou ze strany soudů nižších stupňů v rozporu s jeho ustálenou rozhodovací praxí (resp. právní otázku v rozhodování dovolacího soudu dosud nevyřešenou, jím rozhodovanou rozdílně anebo otázkou vyřešenou, jíž by bylo třeba posoudit jinak) Stanovení zadostiučinění nevyhnutelně spočívá na objektivizaci poškozenými vnímaných příkoří, jež jsou charakteru subjektivního. Pakliže nemá docházet k svévoli, vycházejí soudy (zásadní úlohu zde - vzhledem ke skutkové povaze - má soud prvního stupně a soud odvolací) z rámce případů újem (pokud možno co nejpodobnějších) a za ně poskytnutých zadostiučinění. V tomto směru soudy provedly náležitou komparaci a dospěly k závěru, který dovolacím soudem nebyl shledán zcela zjevně nepřiměřeným. Namítá-li stěžovatelka, že v její věci mělo být přistoupeno k velkorysému odškodnění, lze zopakovat, že vyšší (než v této věci přiznané) zadostiučinění je poskytováno zcela výjimečně.

17. Nabízí-li stěžovatelka opětovně ke srovnání případ vedený u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 29 C 207/2017, v rámci, kterého byly závěry přijaté obecnými soudy korigovány nále zem Ústavního soudu ze dne 21. 6. 2021, sp. zn. II. ÚS 417/21, Nejvyšší soud nemá za to, že by se jednalo o argument ústavněprávně relevantní. Ústavní soud (soudě podle

odůvodnění označeného nálezu) přistoupil ke zrušení rozhodnutí obecných soudů s ohledem na přímou souvislost nezákonného trestního stíhání tam uvedeného stěžovatele s koncem jeho politické kariéry, načež obecné soudy poskytly zadostiučinění vymykající se rámci obvykle přiznávaných peněžních zadostiučinění za újmy způsobené nezákonnými trestními stíháními. Ve věci nyní projednávané uvedená přímá souvislost mezi trestním stíháním stěžovatelky a koncem její politické kariéry nebyla shledána (byť o nepříznivém vlivu nebylo pochyb). Nelze tedy shledat, že by komparace ve věci provedená soudy nižších stupňů byla nesprávnou. Nejvyšší soud tudíž nedsílí přesvědčení stěžovatelky, že by napadenými rozhodnutími obecných soudů (a zejména pak usnesením dovolacího soudu) došlo k zásahu do jejích ústavně zaručených práv. Současně proto Nejvyšší soud navrhl, aby Ústavní soud podanou ústavní stížnost jako návrh "zjevně bezdůvodný" odmítl.

18. Městský soud v Praze k námitkám stěžovatelky odkazuje zejména na bod 28. až 31. odůvodnění rozsudku ze dne 30. 11. 2022 č. j. 91 Co 309/2022-551, kde v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu (R 67/2016) provedl podrobné srovnání případu žalobkyně s dalšími obdobnými případy, když za případ pro srovnání nevhodnější považoval případ osoby spoluobviněné se žalobkyní (P. R.) Komparaci provedl též s dalšími případy, např. s odškodněním bývalého policejního prezidenta P. L. Současně zde odvolací soud vysvětlil důvody, pro které uzavřel, že dopady trestního stíhání na osobní a profesní život v posledně citovaném případě nebyly s případem žalobkyně zcela srovnatelné.

19. Obvodní soud pro Prahu 2 ve svém vyjádření uvedl, že odkazuje na předmětný spisový materiál s tím, že ničeho více nad rámec spisu nechce doplnit.

20. Vedlejší účastnice řízení před Ústavním soudem zastává právní názor, že obecné soudy se řádně vypořádaly se všemi aspekty a specifiky proti stěžovateli vedeného trestního řízení, a že přiznáním částky 500 000 Kč na náhradu nemajetkové újmy nebylo porušeno její právo dané čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle kterého má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Stěžovatelka svou ústavní stížnost staví na komparaci s trestním stíháním bývalého senátora a primátora města Z, přičemž opomíjí zásadní rozdíly mezi dopady do osobnostních sfér u své osoby a u pana J. L., přičemž tyto dopady (postižení v pracovní a politické kariéře způsobené nenávratným poškozením výkonu funkce primátora a senátora) byly právě tím důvodem, proč bylo dle názoru Ústavního soudu obecnými soudy porušeno jeho právo na náhradu škody. Komparace s nálezem Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 417/21 není dle názoru vedlejšího účastníka zcela přiléhavá, jelikož v nyní posuzované věci nedošlo k tomu, že politická kariéra stěžovatelky byla ukončena v důsledku trestního stíhání, neboť stěžovatelka vykonávala volenou funkci i po zahájení trestního stíhání. Nebylo zjištěno, že by ji politické uskupení, za něž kandidovala, z účasti na politické soutěži vyřadilo, ve volbách roku 2014 byla zvolena do zastupitelstva města X a až v roce 2018 rezignovala na svou další politickou aktivitu. Skutečnost, že trestní stíhání negativně zasáhlo do osobnostní sféry stěžovatelky, včetně oblasti zdravotní, profesní, politické a společenské (aniž by jí však byla další politická kariéra znemožněna), byla soudy v rámci úvahy o výši zadostiučinění řádně zohledněna. Pan J. L. vykonával 8 let funkci primátora Z a 7 let funkci senátora. Jednalo se tak o osobu veřejně činnou i na celorepublikové úrovni, čemuž předcházela dlouhodobá politická činnost na nižších stupních, a jednalo se tak o osobu veřejně činnou po mnohem delší dobu než v případě stěžovatelky. Jako více přiléhavé je dle názoru vedlejší účastnice srovnání se spoluobžalovanými stěžovateli, a to bývalého radního pana J. N. (rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 28 Co 410/2022-196 pravomocně přiznána na nemajetkové újmě částka 550 000 Kč) a bývalého primátora města X T. H. (rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 58 Co 280/2024-421 pravomocně přiznána na nemajetkové újmě částka 800 000 Kč), kdy u spoluobžalovaných byly zcela shodné okolnosti, pokud se jedná o průběh trestního řízení i ohledně dopadů do osobnostních sféry, když všichni spoluobžalovaní byli ve veřejných funkcích a veřejně známé osoby. V návaznosti na výše uvedené vedlejší účastník navrhl, aby byla ústavní stížnost zamítnuta.

III.

Ústavněprávní posouzení věci

21. Ústavní soud po přezkoumání napadených rozhodnutí obecných soudů shledal, že ústavní stížnost je důvodná.

22. Zákon o odpovědnosti státu za škodu zavazuje stát absolutně, objektivně, a je nezbytné, aby ten pochybením vzniklé škody nahradil v maximální možné míře. Při posuzování otázky náhrady škody vzniklé v důsledku trestního stíhání, které skončilo zproštěním obžaloby, je třeba vycházet především z čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má každý právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem. Ústavní soud ve své judikatuře však také opakovaně konstatoval (srov. např. již nálezy sp. zn. IV. ÚS 642/05 ze dne 28. 8. 2007), že ústavněprávní základ nároku jednotlivce na náhradu škody v případě trestního stíhání, které je skončeno zproštěním obžaloby, je třeba hledat nejen v ustanovení čl. 36 odst. 3 Listiny, ale v obecné rovině především v čl. 1 odst. 1 Ústavy, tedy v principech materiálního právního státu. Má-li být stát skutečně považován za materiální právní stát, musí nést objektivní odpovědnost za jednání svých orgánů, kterým státní orgány nebo orgány veřejné moci přímo zasahují do základních práv jednotlivce. Nelze totiž přehlédnout, že stát nemá svobodnou vůli, nýbrž je povinen striktně dodržovat právo v jeho ideální interpretaci. Na jednu stranu je povinností orgánů činných v trestním řízení vyšetřovat a stíhat trestnou činnost, na druhou stranu se však stát nemůže zbavit odpovědnosti za postup těchto orgánů, pokud se posléze ukáže jako postup mylný, zasahující do základních práv. V takové situaci není rozhodné, jak orgány činné v trestním řízení vyhodnotily původní podezření, ale to, zda se jejich podezření v trestním řízení potvrdilo.

23. Osoba, která byla povinna se podrobit úkonům orgánů činných v trestním řízení, musí mít záruku, že pokud trestnou činnost nespáchala, dostane se jí odškodnění. Pokud by taková perspektiva neexistovala, nebylo by možné trvat na povinnosti

jednotlivce taková omezení v rámci trestního stíhání snášet. Tato záruka musí být dána i v případě, jestliže je pro poškozenou osobu výše újmy či příčinná souvislost problematicky prokazatelná. Soudy jsou povinny při stanovení formy a výše zadostiučnění za nezákonné trestní stíhání vždy pečlivě zvažovat veškeré, mnohdy jedinečné, okolnosti případu. Obzvláště důsledně musí zohlednit všechny nepříznivé následky způsobené nezákonným trestním řízením, dotýkající se zejména osobní integrity stěžovatele, včetně jeho rodinného a pracovního života a jeho finanční sféry. Platí tedy, že soudy musí posuzovat podobné případy důsledně a individualizovaně, na základě řádně zjištěného skutkového stavu tak, aby rozsah odškodnění zásadně co nejvíce odpovídal způsobené újmě, a nikoliv hodnotit jednotlivé články řetězu jen a pouze z formálního hlediska, aniž by se přihlíželo k materiální podstatě věci. Nemohou postupovat paušálně a mechanicky bez přihlídnutí k okolnostem konkrétního případu a zájmům konkrétní posuzované osoby, nebo odkazovat na nepoužitelné statistické údaje.

24. Výše přiznané peněžité náhrady přitom nemůže být jen symbolická, ale musí vždy naplnit požadavky plynoucí z čl. 36 odst. 3 Listiny a principu demokratického právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy. V nálezu ze dne 14. 1. 2021 sp.zn. I. ÚS 4293/18 Ústavní soud uvedl, že jestliže stát zasáhne do života člověka nedůvodným trestním stíháním, poškodí či dokonce zničí jeho postavení ve společnosti a mnohdy i v rodině, musí výše odškodnění odpovídat takovému zásahu. Výše odškodnění nemateriální újmy totiž jistým způsobem vypovídá i o úctě státu k soukromému a veřejnému životu jednotlivých lidí. A mohlo by být výzvou pro obecné soudy, aby zvažily, zda již v minulosti přiznaná odškodnění, se kterými poměřují nově přiznávaná, byla opravdu dostatečná. Stát tedy nesmí závažnost nemajetkové újmy způsobené nezákonným trestním stíháním bagatelizovat přiznáním nepřiměřeně nízké náhrady.

25. Nutno rovněž připomenout, že v oblasti regulace následků výkonu veřejné moci a deliktů odpovědnosti státu za způsobenou materiální a nemateriální škodu je třeba hledat mnohem větší sepětí s ústavním právem, než je tomu u jiných druhů soukromoprávní regulace. To proto, že daná oblast právní regulace řeší důsledky vztahu, v němž stát a jednotlivci vystupovali v nerovném, vrchnostenském postavení. Proto tato ustanovení jsou zvláště otevřená vlivu ústavního práva. To jistě platí tím spíše tam, kde kvazideliktů odpovědnost státu vůči jednotlivci vzniká jako důsledek vadného nebo neodpovědného uplatňování veřejné moci. Normy ústavního práva jsou doplněny hodnotovým systémem, který ideově působí na jednání nositelů moci a je součástí empiricky zjištěné politické kultury země.

26. Aplikujeme-li shora uvedená obecná východiska na posuzovaný případ, nutno předeslat, že Ústavní soud se obdobnými případy již několikrát zabýval; zejména lze odkázat na závěry, vyslovené v nálezu sp. zn. II. ÚS 417/21 a z poslední doby například v nálezu sp. zn. II. ÚS 379/23. Do jisté míry srovnatelnou situací se Ústavní soud zabýval také v již citovaném případě, řešeném pod sp. zn. I. ÚS 4293/18. Uvedl zde mimo jiné, že výkon politické funkce úzce souvisí s dodržováním určitých morálních a mravních pravidel, tedy s důvěryhodností politika. Stát zahájením trestního stíhání zasáhl stěžovatelku jako politika na místě pro něj nanejvýš citlivém tím, že zpochybnil její důvěryhodnost. Ta je přitom rozhodná pro další působení ve veřejné funkci či obecně v politice. V takovém případě se však stát nemůže zprostit své odpovědnosti za vzniklou škodu, neboť zpětné nabytí důvěry bývá, když ne nemožné, tak přinejmenším velmi obtížné. Pokud stát zasáhne do života člověka nedůvodným trestním stíháním, poškodí či dokonce zničí jeho postavení ve společnosti a mnohdy i v rodině, musí výše odškodnění odpovídat takovému zásahu. Výše odškodnění nemateriální újmy totiž jistým způsobem vypovídá i o úctě státu k soukromému a veřejnému životu jednotlivých lidí.

27. Ústavní soud konstatuje, že případ stěžovatelky sice obecné soudy porovnávaly s jinými případy, které v napadených rozhodnutích také řádně specifikovaly, avšak po jejich podrobnějším přezkoumání lze konstatovat, že zkoumaná věc se v mnoha zásadních ohledech odlišuje. Naopak Ústavní soud na rozdíl od soudů rozhodujících ve věci souhlasí se stěžovatelkou, že její případ je spíše skutečně srovnatelný s kauzou, řešenou pod sp. zn. II. ÚS 417/21.

28. Jak sama stěžovatelka opakovaně v soudním řízení uváděla a jak také přehledně uvedla ve své ústavní stížnosti, v obou posuzovaných případech se jednalo o trestní stíhání aktivního politika pro čin přímo související s jeho politickou činností, hrozící sazba trestu odnětí svobody byla v rozmezí dvou až osmi let, oba byli dvakrát nepravomocně odsouzeni a zprošťující rozsudek byl vyhlášen až napotřetí, přičemž došlo k široké medializaci trestní věci v celostátních médiích. Na rozdíl od stíhaného senátora L. byla stěžovatelka stíhána o dva roky déle (po dobu překračující sedm let) a prokazatelně trpěla psychickými obtížemi, léčenými psychiatrem. Navíc ji v této době zemřel otec, rozrušený okolnostmi jejího trestního stíhání.

29. Přitom stěžovatelce bylo celkem přiznáno 500 000 Kč, zatímco panu L. ve značně srovnatelné kauze přes milion Kč; rozpočítáme-li navíc tyto částky na jeden měsíc trestního stíhání, je nepoměr ještě vyšší, totiž téměř trojnásobný v neprospěch stěžovatelky. Lze tedy konstatovat, že stěžovatelce bylo za déle trvající trestní stíhání (jinak vykazující obdobné rysy), s vážnými dopady na její zdraví, přiznána nižší výše zadostiučnění.

30. Rovněž lze souhlasit se stěžovatelkou, že obecné soudy dostatečně nezohlednily také bezprecedentní selhání orgánů činných v trestním řízení, ve kterém došlo k úmyslnému manipulování s protokoly ze strany trestního soudce v neprospěch obviněných, který za to byl i kárně odsouzen. Tu lze konstatovat, že okolnostmi rozhodnými pro vznik újmy hodné peněžitého odškodnění může být i způsob vedení řízení, procesní taktika jeho účastníků, ale i jejich individuální charakterové rysy či životní zkušenosti (srov. např. náleze ze dne 29. 4. 2014 sp. zn. I. ÚS 2551/13). Ústavní soud zde mimo jiné uvedl, že se zásadně liší nemajetková újma způsobená nezákonným trestním stíháním bezúhonné a morálně čisté osobě, nadto zastávající významnou veřejnou funkci, oproti recidivistovi se značnou zkušeností s výkonem trestu odnětí svobody. Jinak řečeno nelze podceňovat nemajetkovou újmu spočívající také např. v pocitech úzkosti, nejistoty, ve ztížení společenského postavení či v poškození dobrého jména, způsobenou vedením trestního řízení proti člověku dosud netrestanému a zastávajícímu významnou

společenskou veřejnou funkci. Závěry soudů ve zkoumaném případě lze proto vzhledem ke shora vyslovenému považovat za ústavně neakceptovatelné.

31. Ústavní soud pro úplnost zdůrazňuje, že není jeho úkolem, aby v daném případě sám určoval přesně výši finanční částky, která stěžovatelce má náležet, a rozhodně ani netvrdí, že takové přiměřené zadostiučinění by mělo odpovídat původnímu požadavku stěžovatelky ve výši přesahující šest milionů Kč.

32. Obecné soudy však musí v navazujícím pokračování v řízení znovu zvážit veškeré klíčové okolnosti tohoto mimořádného případu a znovu rozhodnout, vázány přitom shora vyslovanými názory Ústavního soudu.

IV.

Závěr

33. Ústavní soud tedy konstatuje, že napadenými rozhodnutími obecných soudů bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

34. Z výše uvedených důvodů proto podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. listopadu 2024

Jan Svatoň v. r.

předseda senátu